



Het BROMT overal

Verspreid over heel het land worden mensen geplaagd door mysterieuze lage bromtonen die overal doorheen dreunen. Tot gek makend aan toe. Gedupeerden voelden zich lange tijd onbegrepen, maar daarin komt nu verandering. „Dit is het nieuwe asbest.”

door Niek Opten
foto Fred Hoogervorst/HH
beeldbewerking DPD

Het gaat van boemboem of boemboem, en dan zo laag dat het door alles heen dreunt. Soms wat harder, dan wat zachter. Soms is het er eventjes niet, om dan weer keihard toe te slaan. Alsof je bijna dag in dag uit naast een enorme basluidspreker staat bij een popconcert. Je voelt de geluidsgolven op je lijf drukken, alsof er ergens constant een zware motor stationair draait. Addie Buijze doet haar best uit te leggen wat haar al jaren het leven zuur maakt. „Ik ben weleens om twee uur 's nachts gevluht naar mijn dochter in de stad Groningen, omdat ik het lichamelijk niet meer aankon.”

Net als de meeste Nederlanders hebben Addie en Job en hun kinderen nergens last van. Addie en Job slapen beneden, waar de overlast het minst is, maar dan moet als afdeling wel een ventilator aan. Gelukkig heeft Job geen last van het geluid dat de draaiende propeller maakt.

Addie (52) en Job (50) Buijze kwamen in 2001 vanuit Delft naar West-Groningen. Job werkte toen aan een uitbreiding van de gasbehandelingsinstallatie van de NAM bij Grijskerk en werd geraakt door de schoonheid van het Gro-

ninger land. Door de ruimte, de luchten en de monumentale boerderijen langs bochtige weggetjes. Zijn vrouw begreep hem helemaal. Ze verhuisden naar Kommerzijl, naar een huis op zeventienhonderd meter van de enorme gasinstallatie. Zeven jaar waren ze met hun kinderen gelukkig, totdat weer een nieuwe uitbreiding van het in totaal vijftig hectare grote gascomplex in werking werd gesteld. Sindsdien is de brom allesbepalend binnen het gezin.

Addie Buijze gaat gebukt onder laagfrequent geluid (lfg), tonen die slechts door een klein percentage mensen worden opgemerkt. Schattingen van hun aantal lopen uiteen van duizenden tot tienduizenden. Het is niet zozeer een kwestie van horen als wel van voelen, vertelt lotgenoot Dirk van der Plas (51) uit het naburige Saaksum. Vandaar de bijnaam 'onhoorbaar geluid'. Het geluid geeft Van der Plas een beklemmend gevoel op de borst, het dreunt in zijn hoofd en op zijn hart. De druk is slopend. Hij heeft nog maar energie voor een paar uur per dag, een werkend bestaan en een goed sociaal leven zijn onmogelijk geworden. „Het is een ondraaglijke, continue marteling. Dit is geen menswaardig leven.”

Betteke de Haan (62) uit het naastgelegen Niehove draait heel veel muziek, de hele dag door,

om het gebrom naar de achtergrond te drukken. Zonder veel succes. „En ik hou juist zo veel van de stilte hier. Mijn leven is ontworicht.” Oordopjes helpen niet, therapie en meditatie evenmin.

Slachtoffers van het brommen hebben zich verenigd in de belangengroep Hooggevoelig voor Laagfrequent Geluid. Wat hen vooral steekt, is dat ze niet door iedereen serieus worden genomen. Op de eerste plaats niet door de NAM, eigenaar van de gaslocatie en momenteel vooral in het nieuws vanwege de aardschokken die de gaswinning veroorzaakt in Noord-Nederland. Volgens de verzoeker van de gaslocatie bij Grijskerk de geruuzer van alle ellende. Onderzoek van het Nationaal Lucht- en Ruimtevaartlaboratorium (NLR) in opdracht van de NAM wees twee jaar geleden uit dat de geluiden worden veroorzaakt door van alles in de omgeving – vliegtuigen, treinen, boerderijen – maar niet door de gasinstallatie.

„Een flut-rapport”, zeggen ze aan de eettafel bij Job en Addie. In hun oordeel krijgen ze steun van onder anderen Henk Hasper, natuurkundige en ervaren meetdeskundige uit weer een ander naburig dorpie (Niezijl). „Als een van mijn studenten dit rapport had geschreven, had ik hem ongeloflijk op zijn donder ge-

geven. Het onderzoek is slecht uitgevoerd en toegeschreven naar een eindconclusie die in het voordeel is van de bekostiger van het onderzoek, de NAM”, zegt Hasper. De NAM vindt het rapport objectief en wijst op de grote staat van dienst van het NLR. Ook de meeste GGD's en de Stichting Geluidshinder staan niet aan hun kant, vinden de klagers. Die organisaties wijzen al snel tinnitus, oorsuizen, aan als oorzaak van de overlast.

Toch komen vanuit de techniek en de wetenschap signalen dat laagfrequent geluid wel degelijk een probleem kan zijn voor mensen. Daarmee hebben de 'hooggevoeligen' onlangs besloten de bakens te verzetten. De strijd voor een eerlijk onderzoek naar laagfrequent geluid van de gasopslag wordt inzet van een campagne om de politiek en de bouwwereld wakker te schudden. Niet alleen in Groningen, maar ook elders in het land. Want de bromtonen zijn een landelijk probleem. Op de website van 'hooggevoelig' (www.laagfrequentgeluid.nl) komen reacties uit heel het land. Veelal zijn windmolens, fabrieken, ondergrondse transportleidingen en ventilatiesystemen in wooncomplexen de boosdoeners in de ogen van de klagers. De belangengroep heeft inmiddels driehonderd leden afkomstig uit heel Nederland.

Onder leiding van natuurkundige Hasper gaan de Groningers zelf het laagfrequent geluid meten. „Een officieel onderzoek kost tonnen”, vertelt Van der Plas. „Maar we hopen er wel een landelijke discussie mee aan te zwengelen.” Om hun verhaal te ondersteunen, is een tv-documentaire in de maak. „Als burger sta je nergens. Er is nog weinig kennis over lfg en de kennis die er is, is heel erg versnipperd”, gaat Van der Plas verder. „Medici weten er een beetje van, net zoals natuurkundigen en milieukundigen, maar niemand heeft een totaalbeeld. En de overheid al helemaal niet.”

Terug naar de gaslocatie bij Grijskerk. Het is opvallend dat slechts een paar bewoners klagen over de bromtonen. Volgens huisarts Paul Rademaker in Grijskerk komen er 'nagenoeg' geen mensen naar zijn spreekuur met klachten over bromgeluiden. In het dorp leeft het onderzoek ook niet. Leert navraag bij de plaatselijke bakker tegenover de dorpskerk.

Het verbaast de 'hooggevoeligen' niet. „In een van de dorpen hier wonen 35 mensen die last hebben van het geluid, maar niemand durft zich officieel te melden. Ze zijn bang voor gek te worden verklaard door de bureu”, zegt gedupeerde Van der Plas. „Het zal ook de volksaad zijn. Ze zeggen hier dat het toch geen zin heeft

om te klagen”, vult De Haan aan. Maar lfg gaat alle mensen aan, benadrukt Van der Plas, ook mensen die het niet horen. Zo zijn er volgens hem signalen dat mensen die langdurig worden blootgesteld aan lfg, hartklachten en gehoorproblemen kunnen krijgen. „Lfg is net als asbest en fijn stof, daar haalden mensen ook eerst hun schouders over op. Maar de schadelijke gevolgen daarvan zijn nu duidelijk. En als iets schadelijk is voor de volksgezondheid, dan moet je de bron aanpakken.”

Addie Buijze heeft gemerkt dat ze op Goeree-Overflakke, het Zuid-Hollandse eiland waar ze is opgegroeid, een stuk minder last heeft van alle tonen. Op termijn wil ze daarnaar terug. De Haan trekt er regelmatig met de camper op uit. Echte stilte ervoer ze pas aan de westkust van Frankrijk. Maar de Groningers willen zich niet laten verjagen uit hun mooie gelogen woningen. „Wij zijn niet tegen de NAM, we snappen ook wel dat je de huidige situatie niet zomaar kan terugdraaien, maar we willen wel serieus genomen worden”, zegt Van der Plas. Volgens Job Buijze kan met enkele eenvoudige aanpassingen bij de gaslocatie iets gedaan worden aan de overlast. „Daarmee verdwijnen niet alle bromtonen, maar wordt het hier waar-schijnlijk wel een stuk aangenamer.”